

Kyrklig konst 1931.

Litteraturen om kyrklig konst under år 1931 är icke så rik på större verk som på smärre artiklar och uppsatser, de flesta av populär natur. Här nedan ha upptagits även sådana som varit införda i stiftens julböcker.

Ett grundläggande arbete om den romanska konstens förutsättningar i Norden är *Gerda Boethius'* arbete Hallar, tempel och stavkyrkor med undertitel Studier till kännedom om äldre nordisk monumentalarkitektur I.

En skarp kritik av den året förut i denna tidskrift anmälda avhandlingen Helga Korsets kyrka i Dalby av Sten Anjou utgör *Otto Rydbeck's* uppsats, De äldsta stenkyrkorna i Sydsandinavien (i Tidskrift för konsthistoriska sällskapet's publikation 1925. Om Flisby kyrka i norra Småland skriver *Erik Lundberg* i Linköpings stifts julbok. Några tidiga västgötska processionskrucifix behandlar *H. Arbman* i uppsatsen Ett emaljarbete från Björsäter och några krucifix från den äldre medeltiden (i Vadsbrobygden 1930).

Den senare medeltidens kyrkokonst är rikare behandlad. En översikt av hela den medeltida svenska konsten finnes i det stora samlingsbandet Nordisk kultur, band XXVII, och har *Henrik Cornell* till författare. En grupp estländska kyrkor, som visa släktskap med gottländska, behandlas i *H. Kjellins* Die Hallenkirchen Estlands und Gotlands (i K. Humanistiska vetenskapssamfundets i Lund årsberättelse 1928—29). En ikonografisk översikt av Olovsbilderna i Norden, där även det svenska materialet är behandlat, har givits av *Fr. B. Wallem* i första delen av hans Tronende kultstatuer av Sankt Olav (Iconographia Sancti Olavi, I; i det kgl. norske videnskabers Selskabs Skrifter 1930 n:r 1). Smärre bidrag till Olovsbildernas ikonografi äro *Mats Åmark*, Olovslockan i Morkala (Julhälsningar till församlingarna i Ärkestiftet) samt undertecknads Sankt Olovsdyrkan i Linköpings stift (i Linköpings stifts julbok). *Mats Åmark* har även behandlat en annan ikonografisk grupp i uppsatsen Göransminnen på svenska kyrkklockor (Med hammare och fackla II, 1930), och *I. Collijn* meddelar i Nordisk Tidskrift för bok- och biblioteksväsen (1930) »Några sällsynta Birgittaträsnitt».

Enstaka kyrkor ha här och där fått sina beskrivningar t. ex. Aringsås kyrka (i Skåne) av *R. Blomqvist* (i N. Albo hembygdsförenings årsbok 1930), Bällinge (Södermanland) av *A. E. Falck* (Till hembygden... från stiftsrådet i Strängnäs), Njurunda av *Olof Högberg* (Från det medeltida Njurunda, Medelpads fornminnesförening 1906—1931), Vendel av *P. G. Persson* (Ur Vendels kyrkas historia, i Julhälsningar till församlingar... i ärkestiftet). Om Bure kloster skriver *Carl H. Nyström* (i Västerbottens läns hembygdsförbunds årsbok) och om Vårfruberga kloster på Fogdön *E. L. Larsson* (Sörmlandsbygden, Meddelanden från Södermanlands museiförbund). En intressant skildring av utgrävda klosterområdets konservering ges av *Sigurd Curman* i uppsatsen Klosteranläggningarna i Vreta och Varnhem (i Jorden ger, Skoglund's förlag).

En rekonstruktion av ett märkligt uppländskt trätak har behandlats av *Erik Fant* i Ett medeltida dekorerat trätak i Ärentuna (Fornvännen). Slutligen ger *E. Wrangel* i uppsatsen Korstolarna i Lunds domkyrka och konsten i Centraleuropa (i Tidskrift för konstvetenskap), några kompletteringar till hans förut i denna tidskrift behandlade bok om korstolarna. Den textila kyrkokonsten har behandlats i ett värdefullt arbete Siden och brokader av *Vivi Sylwan* och *Agnes Geijer* (Natur och kultur). Några norrländska skrudar behandlas av *G. Ullenius* i Rester av medeltida kyrkskrud i Norrbotten och Västerbotten (Norrbottens läns hembygdsförbunds tidskrift 1929).

Bidragen till den nyare tidens kyrkliga konst i Sverige äro ganska talrika. En intressant undersökning utgör *Wilh. Nissers* avhandling Konst och hantverk i Visingsborgs grevskap på Per Brahe d. y:s tid, I—II (Stockholm), där även den kyrkliga konstverksamheten på arkitekturens, skulpturens och måleriets områden äro utförligt behandlade. En detalj av delvis samma område är föremål för undersökning av *C. Malmgren* i uppsatsen En snickardynasti i barockens Östergötland (Meddelanden från Östergötlands Fornminnes- och Museiförening 1931—32), där en grupp 1600-tals predikstolar äro sammanförda. En undersökning av Tessins kyrkobyggnader ingår, som framgår av denna tidskrift 1932, h. 1, i *Ragnar Josephsons* stora monografi, Nikodemus Tessin (Sveriges allmänna konstförenings publikationer I—II Band XXXVIII 1930 och XXXIX 1931).

Bland skildringarna av enstaka kyrkor må nämnas: *Manne Hofrén*, Kalmar domkyrka (Växjö stifts hembygdskalender). Alingsås stadsförsamlings kyrka av *C. E. Hasselberg* (Julhälsningar till församlingarna i Skara stift), *M. Engström*, Lohärads kyrka (Julhälsningar till förs. i ärkestiftet), *G. Grönqvist*, Om Augerums kyrka och kyrkogård (i Lunds stifts julbok), *H. Möllman-Palmgren*, En ödemarkskyrkas byggnadshistoria, behandlande Tärna kapell i Västerbotten (Västerbottens läns hembygdsförbunds Årsbok). Smärre bidrag äro *Bengt Söderbergs* uppsats, Glasmålningar från nyare tid på Gotland (Rig) samt undertecknads Den nyrestaureerade predikstolen i Linköpings domkyrka (i Linköpings stifts julbok).

Av det stora inventeringsverket *Sveriges kyrkor* ha fyra nya häften, behandlande Dalsland och Gotland, utkommit. Av Dalslands kyrkor, som ha till författare *Bertil Waldén* (bearbetning efter S. Gunnäs' manuskript), ha följande i Sundals härad fått sin skildring: Bolstad, Grindstad, Gestad, Timmersvik, Erikstad, Frändefors, Brålanda och Sundal-Ryr. De tre Gottlandshäftena, som äro författade av *E. Lundmark*, omfatta tre tingslag och följande kyrkor: Västkinde, Bro, Fole, Lokrume och Barlingbo i Bro ting, Hejdeby, Endre ting samt Follingbo, Akeback, Roma och Björke i Dede ting.

Bengt Cnattingius.